

**Особливості сучасних систем змагань у баскетболі
(на прикладі NBA та професійних турнірів під егідою FIBA)**

Хіменес Х. Р., Дмитренко А. В., Пітин М. П.

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського

Анотація. Професійний баскетбол сьогодні – вид спорту, який стрімко розвивається на міжнародній спортивній арені. Це, очевидно, є наслідком ефективних систем змагань, які привертають зацікавленість глядачів та спонсорів. Ключові організації, які займаються його розвитком, а саме NBA та FIBA протягом років формували ці системи і сьогодні вони характеризуються своєю унікальністю. **Мета дослідження** – охарактеризувати компоненти сучасних систем змагань у професійному баскетболі (на прикладі NBA та професійних турнірів під егідою FIBA). **Методи:** теоретичний аналіз та синтез, історичний метод та метод порівняння. **Результати.** Встановлено, що в північно-американській (NBA) та європейській (FIBA) моделях функціонування професійного баскетболу існують певні відмінності в організації та самій системі проведення змагань. Відмінною є тривалість сезону, яка в NBA складає близько шести місяців, а у FIBA (на прикладі Кубка світу) лише кваліфікаційні раунди відбуваються впродовж двох років. Окрім того система змагань NBA більшою мірою орієнтована на комерційний аспект і ключові положення системи змагань мають на меті «захоплення» широкої аудиторії і проведення змагань в дусі шоу. Водночас у FIBA ключовим залишається розвиток та популяризація баскетболу у світі, тому система змагань тут спрямована на отримання об'єктивного спортивного результату. При цьому в обидвох моделях відбуваються постійні оновлення, які орієнтовані на тенденції в першому випадку американського, в другому – європейського суспільства. **Ключові слова:** професійний баскетбол; змагання; система; керівна організація; чинник.

Вступ. Професійний спорт можна розглядати не тільки як сферу бізнесу, але й масштабне соціальне явище. Це проявляється в тому, що в суспільстві спорт виступає з одного боку, як розвага, гра, а з іншого – він активно впливає на систему освіти, релігію, економіку і політику (Гуськов, Платонов, Линець & Юшко, 2000; Лукашук, 2010). Подібний вплив забезпечується значною мірою саме системою змагань у професійних видах спорту. Її якісна організація є ключовим чинником економічної ефективності самої ліги з одного боку та стимулюючим чинником суспільного розвитку, з іншого. Одним з найбільш популярних видів професійного спорту є баскетбол. Наприклад, сьогодні NBA вважається однією з взірцевих ліг у веденні спортивного бізнесу в США, оскільки система змагань тут дозволяє отримувати одні з найбільших прибутків серед усіх професійних північно-американських

спортивних ліг (Гуськов, Платонов, Линець & Юшко, 2000; Нерода, 2018).

Загалом у професійному баскетболі сформовані дві основні моделі: північно-американська (NBA) та європейська (професійні турніри під егідою FIBA). Водночас ефективність їхнього розвитку зумовлена різними організаційними, економічними чинниками тощо. Першочергово це проявляється у формуванні керівних організацій баскетболу і, відповідно, систем змагань. До NBA входить 30 команд, які поділені на дві конференції, кожна з яких включає три дивізіони (The official site of the NBA). Визначаючи основні напрями розвитку світового баскетболу, FIBA, своєю чергою, об'єднує всі національні баскетбольні федерації Європи (FIBA. Basketball).

Змагальна діяльність у професійному баскетболі як в США, так і в Європі, постійно зазнає змін, які спрямовані на підвищення ефективності функціонування баскетболу і процвітання його керівних організацій. Однак в науково-теоретичній

бібліотеці сучасності наявні лише окремі праці, які стосуються оцінки змагальної діяльності баскетболістів високого класу (Безмилов, 2013), розвитку баскетболу в умовах глобалізації (Сушко, 2015), відбору баскетболістів в NBA (Сухов & Линець, 2017).

В північно-американському та європейському баскетболі враховуючи сучасні зміни, тенденції розвитку та вимоги суспільства, залишаються актуальними завдання з висвітлення ключових підходів до формування сучасних систем змагань.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Планується виконання дипломного проекту в межах теми 2. 2. «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті (№ державної реєстрації 0116U003167) плану науково-дослідної роботи ЛДУФК на 2016–2020 рр.

Мета: охарактеризувати компоненти сучасних систем змагань у професійному баскетболі (на прикладі NBA та професійних турнірів під егідою FIBA).

Матеріал і методи. Тематика дослідження передбачала застосування методів виключно теоретичного рівня. Зокрема було застосовано теоретичний аналіз та синтез, історичний метод та метод порівняння.

Основними матеріалами, які дозволили сформувати матеріали статті була здебільшого інформація з інтернет-простору та окремих друкованих праць з професійного спорту загалом та баскетболу зокрема.

Результати дослідження та їх обговорення. На сьогоднішній день у баскетболі існує дві принципово відмінні системи змагань, зміст яких зумовлений різними чинниками. Баскетбол за версією FIBA спрямований більшою мірою на якомога об'єктивніше визначення переможців, відбір та підготовку до участі в Чемпіонатах Європи, Чемпіонатах світу, Олімпійських іграх та на забезпечення умов для досягнення найвищих спортивних результатів. Щодо NBA та інших професійних ліг, то тут

система змагань зорієнтована переважно на забезпечення максимальної видовищності матчів та відповідно отримання якомога більших прибутків. Водночас обидві системи проведення змагань постійно оновлюються та удосконалюються.

Звертаючи увагу на північно-американську модель професійного спорту варто відзначити, що у ній простежуються п'ять ключових ознак економічної ефективності систем змагань, які характерні для провідних професійних спортивних організацій (Гуськов, Платонов, Линець & Юшко, 2000; Нерода, 2018). До них належать: створення передумов до високої конкурентної боротьби і непередбачуваності переможця від початку сезону та до його завершення; стабільність календаря змагань протягом багатьох років; визначення оптимальної кількості стартів протягом одного сезону; економія коштів і часу на турнірних переїздах; створення пільгових умов для команд і спортсменів, які на попередніх етапах чи у попередніх турнірах мали вищий рейтинг.

Зокрема регулярний сезон NBA триває близько шести місяців (з кінця жовтня до кінця квітня). В Асоціацію включено 30 команд, котрі поділяються на дві конференції за територіальною ознакою: Східна – 15 команд і Західна – 15 команд (станом на 2019 рік). Своєю чергою конференції поділяються на дивізіони (по 5 команд у кожному (The official site of the NBA).

Протягом сезону кожна команда NBA повинна зіграти 82 гри. Чотири гри – з командами свого дивізіону, 3-4 гри – з командами сусіднього дивізіону та по дві гри з командами дивізіонів з іншої конференції. Окрім цих ігор, команди повинні зіграти ще по 8-10 показових ігор за сезон. Команди котрі потрапили до плей-офф грають ще від 4-7 ігор (ті, котрі вибувають у першому раунді) до 16-28 ігор (ті, котрі дійшли до фіналу) (Jozsa & Frank, 2015).

Стадія ігор плей-офф починається в кінці квітня, у ній беруть участь вісім

найсильніших команд з кожної конференції. До сезону 2015/2016 перші чотири місця конференції отримували три команди-переможця своїх дивізіонів і четверта команда з найкращим коефіцієнтом перемог. Підсумкове місце кожної з перших чотирьох команд визначалося коефіцієнтом перемог. Таким чином, команда-переможець дивізіону в підсумковій таблиці конференції розташовувалася не нижче четвертого місця, а команда яка не була чемпіоном дивізіону при вищому коефіцієнті перемог, могла бути «сіяна» другою. На інших чотирьох позиціях команди розташовувалися згідно коефіцієнту перемог/поражок. Проте у сезоні 2016/2017 відбулись зміни і дотепер підсумкові таблиці дивізіонів складаються виключно за відсотком перемог у своїй конференції. До прикладу, команда Орlando Меджик, яка у минулому сезоні посіла перше місце в своєму дивізіоні, отримати лише сьому позицію у своїй конференції, оскільки відсоток її перемог був нижчим порівняно з іншими командами, які потрапили до раунду плей-офф (The official site of the NBA).

Щодо володаря «домашнього майданчика», то його визначає не більш високе місце в конференції, а також коефіцієнт перемог. Таким чином, перша команда регулярного чемпіонату отримує таку перевагу на всіх стадіях і зустрічається з восьмою командою конференції, друга з сьомою, третя з шостою, четверта з п'ятою. Система «ігор на вибування» зазнала достатньо суттєвих змін з моменту її введення в 1947 році до досягнення свого сучасного вигляду, впроваджене в 2006 році і такого який вступив у дію в плей-офф 2007 року (Associated Press, 2006).

Ігри в плей-офф проходять за олімпійською системою: переможець в серії до 4 перемог проходить у наступний раунд, команда, яка зазнала поразки вибуває з чемпіонату. У наступному раунді команда-переможець однієї пари грає з переможцем іншої пари. Всі ігри плей-офф, включаючи фінал,

відбуваються у чотири раунди: перший раунд, півфінали конференцій, фінал конференцій та великий фінал. Розподіл домашніх та гостьових ігор плей-офф (окрім фіналу) проходить згідно схеми 2-2-1-1-1. Це означає, що команда з більш високого місця проведе на рідному паркеті перший та другий матчі та при необхідності п'ятий і сьомий. Слабша команда, відповідно за підсумками регулярного чемпіонату проведе у себе «вдома» третій, четвертий та шостий матчі (The official site of the NBA).

В іграх фіналу NBA прийнята особлива система розподілу ігор вдома і на виїзді: 2-3-2. У семиматчевій серії команди з кращим співвідношенням після двох домашніх зустрічей повинні провести на виїзді три гри, після яких завершувати серію вони будуть домашніми матчами. Менш успішна команда проведе на своїй арені третій, четвертий та п'ятий матчі. Така система використовувалася у фіналах NBA з 1985 року. З сезону 2013-2014 у фіналі NBA використовується система розподілу ігор 2-2-1-1-1 (The official site of the NBA; Adande, 2018).

Влітку, в липні проводиться турнір Літньої Ліги NBA. Склади команд формуються з новачків, запасних гравців, яким потрібна ігрова практика або незадрафтованих студентів чи вільних агентів. Результат не має значення, важливим залишається видовищний компонент матчів, який на жаль сьогодні ще не зовсім забезпечений, оскільки в цих іграх команди виглядають дещо незіграними, простежується мало взаємодії та динаміки. Водночас зважаючи на відсутність високого рівня зацікавленості з боку глядачів, гра в Літній Лізі є в основному індивідуальною потребою гравців, окрім того є й дещо витратною для них (Las Vegas Summer League Basketball, 2019).

Восени починають діяти тренувальні табори команд NBA, в ході яких визначаються склади команд, тестується рівень фізичної підготовленості гравців та їх готовність демонструвати свої найкращі

можливості. У вересні проводиться декілька передсезонних ігор. Точна кількість не передбачається; зазвичай команда проводить від 6 до 8 таких матчів. В таких іграх зазвичай звертається увага на зіграність команд та рівень техніко-тактичних взаємодій між гравцями. В останній тиждень жовтня розпочинається регулярний чемпіонат.

NBA є єдиною лігою, в якій матчі проходять на Різдво та інші свята, а офіційні перерви випадають лише на Святвечір, Вікенд Всіх зірок та фінальну гру I дивізіону баскетбольного турніру NCAA. Час початку ігор може варіюватись в залежності від побажань телевізійних партнерів (The official site of the NBA).

В результаті для кожного клубу можна визначити так звану складність розкладу. Вона залежить від сили суперників у дивізіоні, кількості ігор поспіль на виїзді, відстані між містами, яку необхідно подолати перед початком гри, кількості back-to-back ігор (це ігри, які слідуєть одна за одною, наприклад, коли клубу доводиться проводити матчі поспіль, без перерви. В NBA це ситуація, коли команда грає два матчі за два дні) і часу початку ігор.

У лютому в регулярному чемпіонаті робиться перерва для проведення Вікенду Всіх зірок, під час якого проходить кілька баскетбольних конкурсів та матчів за участю не лише зірок NBA, але й зірок шоу-бізнесу, кіно та телебачення, а завершується все Матчем всіх зірок NBA (Гуськов, Платонов, Линець & Юшко, 2000; Первый матч всех звезд NBA, 2011).

Матч всіх зірок є апофеозом Зоряного вікенду, який перш за все є грандіозним шоу, де спортивна складова відходить на другий план. До прикладу у 2019 році показова баскетбольна гра відбулась 17 лютого у місті Шарлотта, штат Північна Кароліна на домашній арені клубу «Шарлотт Хорнетс» «Спектрум-центр». Ця гра стала 68 матчем Всіх зірок в історії Національної баскетбольної асоціації (The official site of the NBA).

Вже тривалий час формат Матчу всіх зірок не змінюється, на відміну від NHL. Лідери голосування серед вболівальників, журналістів та гравців кожної конференції стають капітанами команд. Кожен капітан спочатку обирає гравців стартової п'ятірки, а потім запасних. Капітан може обирати гравця у свою команду з будь-якої конференції.

Тренерами команд «зірок» NBA стають ті, чії команди мають найбільший відсоток перемог у кожній конференції. Однак, правило NBA говорить, що тренер, який вже тренував команду «зірок» в минулому році, не може бути обраний у поточному році, навіть якщо у його команди вищий відсоток перемог у своїй конференції. Тому у Вікенді Всіх зірок 2019 року Майк Д'Антоні і Дуейн Кейсі не могли бути обраними в цій ролі. Головним тренером команди Янніса Адетокунбо (капітан) був обраний наставник «Мілуокі Бакс» Майк Буденхольцер. Під його керівництвом клуб з Мілуокі станом на 3 лютого 2019 здобув 37 перемог і зазнав 13 поразок. «Мілуокі Бакс» займав перше місце у Східній конференції. Команду Леброна Джеймса (капітан) очолив головний тренер «Денвер Наггетс» Майкл Меллоун. Він вперше став головним тренером Матчу всіх зірок. Клуб з Денвера станом на 3 лютого 2019 року виграв 37 матчів і програв 15 зустрічей, та займав перше місце в Західній конференції. Перемогу з рахунком 178 : 164 святкувала команда Леброна Джеймса (The official site of the NBA).

В межах Матчу всіх зірок проводиться і «Rising Stars Challenge». Перший матч відбувся в 1994 році в якому брали участь новачко ліги, команди складались випадковим чином. Так тривало до 1996 року, коли команди почали формувати за принципом різних конференцій і матчі проходили у форматі – західна конференція проти східної конференції. У 1999 році гра не проводилась через локаут ліги. З 2000 року формат змінили на матч новачків проти гравців, які виступають другий рік

в Лізі. У 2012 і 2013 роках формат змінився, склади команд вибиралися знаменитими в минулому гравцями Шакілом О'Нілом та Чарльзом Барклі. У 2014 році свої команди обирали Кріс Веббер та Грант Хілл. З 2015 року в матчі беруть участь збірна світу і збірна США, де кожна команда повинна мати в своєму складі як мінімум трьох гравців які грають перший рік і трьох гравців, які грають другий рік відповідно.

На відміну від правил NBA, «Матч новачків» поділяється на дві половини по 20 хвилин, як в студентському баскетболі США. Гравців, які будуть брати участь в грі обирають асистенти тренерів NBA шляхом голосування.

В межах «Зоряного Вікенту» проводиться і Матч знаменитостей NBA, який вперше було організовано у 2004 року, до складу команд входять гравці NBA, які завершили кар'єру, гравці WNBA, актори, музиканти, телеведучі, політики та представники інших видів спорту.

Вечір конкурсів NBA включає в себе конкурс «Навичок захисників», конкурс «Слем-данків», та конкурс «Трьохочкових кидків».

Загалом такий формат проведення змагань в NBA зумовлений першочергово вимогами, які диктує американське суспільство. Ліга окрім цього, намагається враховувати тенденції розвитку світового економічного ринку. Тому сучасна система баскетбольних NBA має видовищний характер і викликає світове зацікавлення, а отже приносить значні доходи самій організації (Богданова, 2013; Jozsa & Frank, 2015).

Незважаючи на те, що і NBA і FIBA розвивають один вид спорту – баскетбол, система проведення змагань у них дещо відрізняється. У FIBA (на прикладі Кубка Світу 2019 року) кожна команда (загалом 32) грає проти трьох інших команд у своїй групі (8 груп) в цілому 48 ігор (3 гри на команду, 6 ігор у групі). Дві найкращі команди з кожної групи проходять кваліфікацію до другого туру, де формуються чотири групи. Дві

нижчі команди з кожної групи проводять матчі у класифікаційному раунді за місця з 17 по 32. Результати трьох ігор з першого раунду переносяться на другий раунд. Кожна команда грає проти двох команд у своїй групі, з якими вони не стикалися в першому турі, загалом 16 ігор (2 гри на команду, 4 гри на групу). Дві найкращі команди з кожної групи проходять кваліфікацію до чвертьфіналу. Дві нижчі команди з кожної групи вибувають та класифікуються на місцях з 9 по 16 відповідно до Офіційних правил баскетболу і таким же чином команди змагаються до самого фіналу (FIBA. Basketball).

На засіданні в Куала-Лумпурі (Малайзія) FIBA оголосила дещо оновлений формат та календар змагань, який почав діяти з 2017 року. У цьому році, після аналізу економічних параметрів, Центральний комітет FIBA запровадив наступні нові принципи проведення змагань з баскетболу, які є актуальними до сьогодні.

З 2017 року у Чемпіонаті світу з баскетболу можуть приймати участь 32 команди (збільшено з 24). При цьому кваліфікаційний період до Чемпіонату світу з баскетболу FIBA проходить протягом двох років і складається з 6 підрозділів, який на сучасному етапі проходив у листопаді 2017 року, лютому, червні, вересні, листопаді 2018 року та лютому 2019 року. Національні команди розподіляються на два підрозділи – Дивізіон А та Дивізіон В – з групами з трьох-чотирьох команд і грають за олімпійською системою. Ігри у кваліфікаційному періоді грають у домашньому форматі та на виїзді.

Азія та Океанія проводять матчі в об'єднаному Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Станом на 2017 рік континентальні чемпіонати відбуватимуться кожні чотири роки (2017, 2021, 2025 і т. д.) за аналогічною системою кваліфікації. Той самий принцип діятиме і на Чемпіонаті світу починаючи з 2020 року і в кожен наступний олімпійський рік (2020, 2024 і інш.). Кваліфікація до Олімпійських ігор

у Токіо 2020 відбувалася на Кубку світу з баскетболу FIBA 2019 та на чотирьох Олімпійських кваліфікаційних турнірах, які проходили у чотирьох зонах (FIBA. Basketball).

Формат та календар змагань є одними із головних пріоритетів FIBA і над ними інтенсивно працюють протягом останніх двох років. Модифікація чинної системи змагань має важливе значення для подальшого стимулювання глобального зростання баскетболу, підвищення його видовищності у всьому світі та подальшого розвитку національних федерацій FIBA. Як вважають керівники FIBA, новий формат змагань повинен надати більшої популярності Чемпіонату світу з баскетболу FIBA, розтягнувши його на рік.

Формат домашніх ігор та матчів на виїзді дозволить вболівальникам приблизно з 140 країн побачити, як їхні національні команди грають у регулярні ігри та будуть намагатись потрапити на Чемпіонат світу протягом дворічного кваліфікаційного періоду, за аналогічною системою для континентальних чемпіонатів. Всього за чотирирічний цикл планується провести понад 1200 ігор.

Обговорюючи інші зміни, які вступили в дію починаючи з 2019 року, варто зазначити, що тепер на континентальних чемпіонатах не розігруються путівки на Чемпіонат світу. Окрім того якщо раніше чемпіон Олімпійських ігор і чемпіонату світу попереднього року отримували автоматичне право участі в поточному чемпіонаті світу, то сьогодні це правило скасоване FIBA. З цього року організація більше не видає вайлд-карти на Чемпіонат світу. У визначенні учасників мають значення від тепер підсумки кваліфікаційного турніру, який, як зазначалося вище триває два роки (FIBA. Basketball).

Останній Чемпіонат світу з баскетболу 2019 року відбувався з серпня до вересня в Китаї. Якщо брати до уваги учасників, то варто зазначити, що до їх

числа потрапили: 12 країн-команд з Європи, 8 – з Азії та Океанії, 7 – з Америки та 5 – з Африки. На початкових етапах при відборі до Чемпіонату пройшли в якості учасників 32 країни Європи і ще по 16 кращих команд з країн Америки, Азії та Океанії і Африки. Ті команди, котрі не увійшли в цю кількість проводили ігри в Дивізіоні В, кращі з них відповідно отримали право грати з командами, котрі посіли четверті місця в першому раунді Дивізіону А. Вони змагалися між собою за право участі в дивізіоні А в наступному відбірковому циклі. У Чемпіонаті-2019 було проведено 92 гри впродовж 16 днів. Загалом, пройшовши усі етапи перемогу у фіналі-2019 здобула Іспанія.

Отже система змагань FIBA має свої унікальні особливості. Вони значною мірою також пов'язані з організацією європейського суспільства та його менталітетом (Богданова, 2013).

Загалом моделі північно-американського та європейського професійного баскетболу незважаючи на те, що це один вид спорту характеризуються суттєвими відмінностями. Північно-американська зорієнтована більшою мірою на проведення національних чемпіонатів, які приносять значний дохід, отже пріоритетним тут є економічна складова, а спорт – це лише інструмент для отримання комерційної вигоди. Своєю чергою європейський баскетбол намагається захопити світовий спортивний ринок і залишає в пріоритеті спортивну складову та престиж змагального результату.

Висновки. Сучасні системи змагань у баскетболі Європи та Північної Америки характеризується різною структурою та змістовим наповненням. Так, в NBA 30 команд поділені за територіальною ознакою на дві конференції (по 15 команд) та по три дивізіони в кожній з них (по 5 команд). Вони грають 82 гри в межах регулярного чемпіонату та від 4 до 28 ігор в турнірах плей-офф, куди потрапляють по 8 кращих команд з кожної конференції.

Весь змагальний сезон організований таким чином, щоб забезпечити непередбачуваність переможця до самого фіналу. Окрім того, апогеєм вважається проведення Вікенду всіх зірок, де Ліга максимально зорієнтована на т якомога більшого доходу. Система матчів тут побудована так, щоб забезпечити першочергово не спортивний результат, а максимально якісне видовище.

Свою чергою FIBA об'єднує баскетбольні організації різних країн Європи. В сучасному Кубку Європи, до прикладу представлено 32 команди, які протягом двох років змагаються в кваліфікаційних раундах (з 2017 року) до виходу на основні матчі.

Загалом особливості проведення змагань NBA та FIBA пов'язані з

ключовими завданнями зазначених організацій. У першої – це отримання максимальних прибутків, у другої – підвищення рівня видовищності баскетболу та його популяризація на міжнародній спортивній арені.

Перспективи подальших досліджень. Передбачається з'ясувати чинники, що визначають особливості укладання календарів змагань в NBA та FIBA та ключові показники економічної ефективності систем змагань, розроблених цими організаціями.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Безмылов, Н. Н. (2013) *Оценка соревновательной деятельности баскетболистов высокого класса в игровом сезоне*. Киев: НВП Полиграфсервис.
- Богданова, Д. Ш. (2013). *Профессиональный спорт в современном обществе: культурфилософский анализ*. (Дис. канд. филос. наук). Санкт-Петербургский государственный университет, Санкт-Петербург.
- Гуськов, С. И., Платонов, В. Н., Линец, М. М, & Юшко, Б. Н. (2000). *Профессиональный спорт*. Киев: Олимпийская литература.
- Лукашук, В. І. (2010). Спорт як різновид шоу-бізнесу. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*, 25, 129-132.
- Нерода, Н. В. (2018). *Організаційні та правові засади європейського професійного спорту* (Дис. канд. физ. виховання та спорту). ЛДУФК, Львів.
- Первый матч всех звезд НБА (2011). Відновлено з <http://www.aolnews.com/2011/02/14/60-years-later-nbas-first-all-stars-remember-inaugural-game/>
- Сухов, В., & Линець, М. (2017). Особливості організації відбору баскетболістів до студентських команд США. *Спортивна наука України*, 5 (81), 41-45.
- Сушко, Р. О. (2017). *Розвиток спортивних ігор в умовах глобалізації (на матеріалі баскетболу)*. Київ: Центр учбової літератури.
- Adande, J. A. (2018). *Working Under a Tight Schedule*. Retrieved from <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1998-nov-14-sp-42714-story.html>
- Associated Press. (2006, August, 2). NBA announces postseason seeding format change. Retrieved from: <https://www.espn.com/nba/news/story?id=2537369>
- FIBA. Basketball. Retrieved from <http://www.fiba.basketball/>
- Jozsa Jr., Frank P. (2015). *National Basketball Association Strategies. Business Expansions, Relocations, and Mergers*. Cham: Springer.
- Las Vegas Summer League Basketball. (2019, June, 23). Retrieved from: <http://www.insidehoops.com/vegas-summer-league.shtml>
- The official site of the NBA. Retrieved from <https://ua.tribuna.com/nba/?gr=www>

Стаття постуила до редакції: 11.12.2019.

Опублікована: 12.02.2020.

Аннотация. Химэнэс К. Р., Путин М. П., Дмитренко А. В. Особенности современных систем соревнований в баскетболе (на примере NBA и профессиональных турниров под эгидой FIBA). Профессиональный баскетбол сегодня - вид спорта, который стремительно развивается на международной спортивной арене. Это, очевидно, является следствием эффективных систем соревнований, которые привлекают интерес зрителей и спонсоров. Ключевые организации, которые занимаются его развитием, а именно NBA и FIBA годами формировали эти системы и сегодня они характеризуются своей уникальностью. **Цель исследования** - охарактеризовать компоненты современных систем соревнований в профессиональном баскетболе (на примере NBA и профессиональных турниров под эгидой FIBA). **Методы:** теоретический анализ и синтез, исторический метод и метод сравнения. **Результаты.** Установлено, что в северо-американской (NBA) и европейской (FIBA) моделях функционирования профессионального баскетбола существуют определенные различия в организации и самой системе проведения соревнований. Отличительной является продолжительность сезона, которая в NBA составляет около шести месяцев, а в FIBA (на примере Кубка мира) только квалификационные раунды проходят в течение двух лет. Кроме того система соревнований NBA в большей степени ориентирована на коммерческий аспект и цель ключевых положений системы соревнований – «захват» широкой аудитории и проведение соревнований в духе шоу. В то же время в FIBA ключевым остается развитие и популяризация баскетбола в мире, поэтому система соревнований здесь направлена на получение объективного спортивного результата. При этом в обеих моделях происходят постоянные обновления, которые ориентированы на тенденции в первом случае американского, во втором – европейского общества.

Ключевые слова: профессиональный баскетбол, соревнования, система, управляющая организация, фактор.

Abstract. *Abstract. K. Khimenes, M. Pityn, A. Dmytrenko. Peculiarities of modern basketball competition systems (on the example of NBA and professional tournaments under the auspices of FIBA). Professional basketball today is a fast-paced sport at the international sports arena. This is obviously a consequence of effective competition systems that attract the interest of viewers and sponsors. The key organizations which involved of its development, namely the NBA and FIBA, have shaped these systems over the years and today they are characterized by their uniqueness. The purpose of the study is to characterize the components of modern systems of competition in professional basketball (for example, the NBA and professional tournaments under the auspices of FIBA). Methods: theoretical analysis and synthesis, historical method and comparison method. Results. It has been established that in the North American (NBA) and European (FIBA) models of the professional basketball functioning, there are some differences in the organization and the system of the competition. The difference is present in the duration of the season, which is about six months in the NBA, and in the system of competition of FIBA (World Cup example) only qualifying rounds take place over two years. In addition, the NBA competition system is more commercially oriented and the key rules of it are aimed at "capturing" a wide audience and conducting competitions in the spirit of the show. At the same time, the development and promotion of basketball in the world remains crucial in FIBA, so the competition system is directed at achieving an objective sporting result. At the same time, in both models there are constant updates, which are oriented on tendencies in the first case of American, in the second –European society.*

Keywords: professional basketball, competitions, system, governing organization, factor.

Reference

- Bezmylov, N. N. (2013) *Otsenka sorevnovatelnoy deiatelnosti basketbolistov vysokogo klassa v igrovom sezone*. Kyev: NVP Poligrafservis.
- Bohdanova, D. Sh. (2013). *Professyonalnyj sport v sovremennom obshchestve: kulturfilosofskij analiz*. (Dys. kand. filos. nauk). Sankt-Peterburhskij gosudarstvennyj universitet, Sankt-Peterbuh.
- Hus'kov, S. Y., Platonov, V. N., Lynets', M. M., & Yushko, B. N. (2000). *Professyonalnyj sport*. Kyev: Olimpijskaja literatura.

- Lukashchuk, V. I. (2010). Sport yak riznovyd shou-biznesu. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V.N. Karazina*, 25, 129-132.
- Neroda N. V. (2018). *Orhanizatsiini ta pravovi zasady yevropeiskoho profesiinoho sportu* (Dys. kand. fiz. vykhovannia ta sportu). LDUFK, Lviv.
- Pervyj match vsekh zvezd NBA* (2011). Vidnovleno z <http://www.aolnews.com/2011/02/14/60-years-later-nbas-first-all-stars-remember-inaugural-game/>
- Sukhov V., Lynets' M. (2017). Osoblyvosti orhanizatsii vidboru basketbolistiv do studentskykh komand SShA. *Sportyvna nauka Ukrainy*, 5 (81), 41-45.
- Sushko R. O. (2017). *Rozvytok sportyvnykh ihor v umovakh hlobalizatsii (na materialy basketbolu)*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury.
- Adande, J. A. (2018). *Working Under a Tight Schedule*. Retrieved from <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1998-nov-14-sp-42714-story.html>
- Associated Press. (2006, August, 2). NBA announces postseason seeding format change. Retrieved from: <https://www.espn.com/nba/news/story?id=2537369>
- FIBA. Basketball. Retrieved from <http://www.fiba.basketball/>
- Jozsa, Jr., Frank, P. (2015). *National Basketball Association Strategies. Business Expansions, Relocations, and Mergers*. Cham: Springer.
- Las Vegas Summer League Basketball. (2019, June, 23). Retrieved from: <http://www.insidehoops.com/vegas-summer-league.shtml>
- The official site of the NBA. Retrieved from <https://ua.tribuna.com/nba/?gr=www>

Відомості про авторів / Information about the Authors

Хіменес Христина Робертівна: кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри теорії спорту та фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського м.Львів, вул. Костюшка, 11, 79007

Хименес Кристина Робертівна: кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент, доцент кафедры теории спорта и физической культуры Львовского государственного университета физической культуры им. Ивана Боберского г. Львов, ул. Костюшко, 11, 79007

Khimenes Khrystyna: PhD, assistant professor, assistant professor of Department Theory of sport and physical culture of Lviv State University of physical culture named after Ivan Boberskii Lviv, str. Kostushko, 11, 79007

orcid.org/0000-0002-8677-6701

E-mail kh.khimenes@gmail.com

Пітин Мар'ян Петрович: докт. наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри теорії спорту та фізичної культури Львівського Державного університету фізичної культури імені Івана Боберського: вул. Костюшка, 11, м. Львів, 79007, Україна;

Питын Марьян Петрович: докт. наук по физическому воспитанию и спорту, профессор, профессор кафедры теории спорта и физической культуры Львовского Государственного университета физической культуры имени Ивана Боберского: ул. Костюшка, 11, г. Львов, 79007, Украина;

Maryan Pityn: DSc (physical education and sport), professor, professor of the Department of Theory of Sport and Physical Culture of Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskiy: 11, Kostiuszka Str., Lviv, 79000, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-3537-4745>;

E-mail: pityn7@gmail.com

Дмитренко Анастасія Вікторівна: *магістр за фахом «Фізична культура і спорт» Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського, м.Львів, вул. Костюшка, 11, 79007*

Дмитренко Анастасия Викторовна: *магістр по спеціальності «Физическая культура и спорт» Львовского государственного университета физической культуры им. Ивана Боберского, г. Львов, ул. Костюшко, 11, 79007*

Dmytrenko Anastasiya: *master of specialty Physical culture and sport of Lviv State University of physical culture named after Ivan Boberskii, Lviv, str. Kostushko, 11, 79007*

orcid.org/0000-0003-1838-6047

E-mail nastyadmitrenko131196@gmail.com